

FORSKNING I PÆDAGOGERS
PROFESSION OG UDDANNELSE

Redaktionelt

**Velkommen til det
første nummer af
*Forskning i Pædagogers
Profession og Uddannelse***

<https://tidsskrift.dk/index.php/FPPU>

FPPU | vol. 1 | no. 1 | 2017

issn 2446-2810

I dag foregår der en del forskning i pædagogers profession og uddannelse. Sådan har det ikke altid været. Det pædagogiske arbejde, som i vid udstrækning opstod på privat initiativ i civilsamfundet, er aktuelt blevet en integreret og uundværlig del af velfærdssamfundet. De grundlæggende pædagogiske opgaver i samfundet har måske ikke ændret sig så meget, men de styres, legitimeres og udføres i nye kontekster og på nye måder. Varetagelsen af pædagogiske opgaver er væsentlig og fortjener stadig forskningsmæssig interesse, ligesom det er og skal være en vedvarende og væsentlig diskussion, hvordan den viden der produceres, kan bidrage til videre udvikling.

Tidsskriftet "Forskning i pædagogers profession og uddannelse" er sat i søen med forventninger om og forhåbninger til, at det gennem formidling af aktuel pædagogisk forskning kan styrke vidensgrundlaget for pædagogers profession og uddannelse. Tidsskriftet vil bidrage med forskningsbaserede artikler, der formidler blikke og viden, der kan give mulige forståelseshorisonter for de mange forhold, der omgiver praksis. Det er en ambition at de, der beskæftiger sig teoretisk og praktisk med pædagogik og pædagogiske opgaver gennem tidsskriftet kan få viden, der kan oplyse og inspirere, sådan at de får bedre grundlag for at navigere videre i de opgaver og situationer, de møder til daglig.

Pædagogik er ikke nogen eksakt videnskab, der giver svar én gang for alle på ét spørgsmål, for så at gå videre til det følgende spørgsmål. Pædagogik er knyttet til værdimæssige spørgsmål om, hvad vi vil med pædagogik og med de pædagogiske opgaver, der hver dag udføres. Eksempelvis vil debatter om hvad der virker, og hvad der ikke virker, altid omfatte at nogle værdier og normer prioriteres fremfor andre. Selvom ambitionen om at finde det der virker kan tage sig ud som om den er neutral. Pædagogik og pædagogikkens vidensgrundlag må være genstand for løbende diskussion. Hvad er den pædagogiske opgave – i daginstitutionen, i skolen, i relation til handicappede, samfundets udsatte, ældre eller studerende i pædagoguddannelsen – og hvordan skal man arbejde med den? Også hvordan pædagogisk arbejde og uddannelse til pædagogisk arbejde foregår, må stå til diskussion, for der er mange veje. Hvilke veje vil vi gå? Og hvad stiller vi op, når vi ender i en blindgyde? Pædagogik er på en gang knyttet til det græske meta-hodos, vejen man kan gå, og til aporia, vejløsheden, der kan bringe én i en undringstilstand, som kan føre til, at man kan udskille det uvæsentlige. Forskning i pædagogers profession og uddannelse er mangfoldig. Den kan handle om formål og mål; om styring, magt og samfundsmæssige betingelser for praksis; men også om de mange veje der er mulige at gå; og om dem pædagoger og samfund forsøger at lede på vej. Den kan handle om dem, der vil gå andre veje; om hvordan de bliver set på, og om hvordan de også kunne blive set på.

Tidsskriftet vil indeholde artikler, der går tæt på den pædagogiske praksis og bestræber sig på at forstå, hvad der i grunden foregår, konkret og i detaljen. Der vil være artikler, som rejser grundlæggende spørgsmål om, hvad vi vil med vores samfund, pædagogikken og de kommende generationer. Andre artikler vil temati-

sere grundlagsspørgsmål om, hvad pædagogisk viden overhovedet består af, hvad det vil sige at blive vidende, og om pædagogik kan læres. I tidsskriftets kolofon beskriver vi det sådan:

Tidsskriftet "Forskning i Pædagogers Profession og Uddannelse" publicerer forskningsbaserede artikler, som tematiserer, udforsker og nuancerer forståelser af pædagogers profession, arbejdsfelter og uddannelse. Tidsskriftet ønsker at bidrage til, at pædagogik som videnskabelig disciplin samt andre videnskabelige discipliner gør sig gældende i undersøgelse, udforskning og udvikling af pædagogik som praksis, disciplin og profession. Tidsskriftet vil derigennem skabe orienteringsmuligheder samt kvalificere faglig udvikling og demokratiske drøftelser i og om feltet.

Forskning i Pædagogers Profession og Uddannelse udgives af Pædagoguddannelsens Ledernetværk. Det er et gratis open acces tidsskrift, der publicerer fagfællebedømte artikler.

At få øje på det pædagogiske

I dette første tidsskriftsnummer finder du artikler, der på forskellig vis handler om at få øje på det pædagogiske.

"At få øje på det pædagogiske" er en lidt kryptisk titel. Den forudsætter, at vi kan tale om det pædagogiske som et fænomen i verden, som vi kan tale om i bestemt form, samtidig med at vi godt ved, at det pædagogiske ikke er noget entydigt, noget vi let kan få øje på og definere én gang for alle. Der er forskningsmæssigt forskel på om det pædagogiske forstås som noget, der findes som en på forhånd velafgrænset størrelse derude i verden, klar til at blive studeret og beskrevet, og på at opfatte det pædagogiske som noget, der må indkredses, konstrueres og genskabes, før det kan studeres. Uanset underforstår titlen, at det er en væsentlig udfordring og opgave at få øje på pædagogik og det pædagogiske. Men den spørger også til, hvordan det pædagogiske skal og kan forstås; den inviterer til teoretiske diskussioner og empiriske undersøgelser.

Temanummerets artikler forholder sig da også til det at få øje på det pædagogiske på mangfoldige måder, som afspejler en stor variation i tilgangen til det at forske i pædagogers profession og uddannelse. Nogle af artiklerne kaster et blik på det pædagogiske som et arbejdsområde og et felt, hvori nogle – pædagoger, studerende i uddannelsen, forvaltninger etc. – har deres praksis og forstår, fortolker, skaber og forvalter denne på særlige måder. Andre artikler forholder sig mere eksplicit normativt til pædagogik og det pædagogiske som et specifikt historisk og socialt projekt, der har sine egne indbyggede formål og perspektiver. Pædagogik forstås her som en særlig praksis, som tjener et samfundsmæssigt fællesgode, og som har den enkeltes dannelse og personlige udvikling som sin genstand og sit mål. Disse artikler tematiserer spørgsmål om pædagogikkens sag og om den faglighed, det vidensgrundlag og det fagsprog, som er relevant, når pædagoger udøver deres praksis.

Temanummerets første tre artikler præsenterer alle forskning, som har undersøgt og præsenterer praksis på daginstitutionsområdet, men med meget forskellige interesser, perspektiver og forskningsmæssige tilgange.

Den første artikel "Det pædagogiske fællesgode i vuggestuen" af Kurt Bendix-Olsen argumenterer for, at det pædagogiske må betragtes som et muligt fællesgode, der, når det indfries, bidrager til at udvikle og levendegøre børns rettigheder som medborgere og deltagere i en velfærdsstat, som bygger på solidaritet og demokrati. Bendix-Olsen argumenterer med afsæt i kritisk psykologi for, at man i dette perspektiv (også forskningsmæssigt) må have øje på det pædagogiske som et arrangement, der er historisk og lokalt formidlet og ikke mindst tilvejebragt i samspil med børnene og deres engagementer. Bendix-Olsen udforsker med udgangspunkt i en række hverdagslige situationer fra vuggestuen, hvordan det han kalder situeret ulighed opstår, men også hvordan det pædagogiske fællesgode kan se ud, og hvordan også børn med handicap kan blive deltagere i og få adgang til fællesgodet.

Temanummerets anden artikel "Sproglige kategoriseringer af småbørn" er skrevet af Lars Holm og har et noget andet fokus. Holm har interesseret sig for en ganske aktuel problematik i det pædagogiske felt, nemlig det store fokus på børns sprogudvikling og de institutionaliserede kortlægnings- og kategoriseringspraksisser, som følger med. Med inspiration fra Foucault tager Holm udgangspunkt i analyser af lovgivning, sproglige testmaterialer, programmer og koncepter, der sigter på at udvikle børns sprog, og fremanalyserer 3 forskellige institutionaliserede tilgange til at forstå og kategorisere børns sproglige udvikling, som har været rammesættende for pædagogisk praksis over tid. Holm viser, hvordan de forskellige tilgange bygger på endog meget forskellige teoretiske grundantagelser og faglige positioner i måden at anskue børns sprogudvikling og får øje på, hvordan sproglige kategoriseringer af børn også altid implicerer normative forståelser af, hvordan børns sproglige udvikling bør forløbe, mens andet udpeges som problemer og afvigelser i relation hertil.

Artikel nummer 3 tematiserer også en problematik, der ikke er ny, men som aktuelt nyder stor politisk bevågenhed, nemlig det pædagogiske arbejde med at skabe gode overgange mellem daginstitution og skole. I "Pædagogiske bestræbelser og ambivalenser i overgangen mellem børnehave og skole" af Kira Saabye Christensen og Lone Johansen har forfatterne interesseret sig for, hvordan pædagoger i børnehaver og børnehaveklasser fortolker, oplever og praktiserer det pædagogiske arbejde med at understøtte børns overgang til skolen. Gennem deltagerobservationer og kvalitative interviews med pædagoger i børnehaver og børnehaveklasser får forfatterne øje på, hvordan pædagogerne orienterer sig i overgangsarbejdet, som de fortolker i lyset af et politisk og samfundsmæssigt pres om mere læring. Forfatterne viser, hvordan pædagogerne fortolker og orienterer sig forskelligt i arbejdet med at skabe gode overgange og peger på en betydelig ambivalens blandt pædagogerne i forhold til, hvordan presset for mere læring skal møde pædagogisk relevante svar.

Hvor de tre første artikler i temanummeret tager læseren med på besøg i forskellige pædagogiske praksisser i en bestræbelse på at få øje på, hvordan det pædagogiske aktuelt udfolder sig, og med henblik på at problematisere og diskutere væsentlige aktuelle spørgsmål i det pædagogiske felt fokuserer temanummerets næste tre artikler på pædagogisk faglighed, og spørgsmål om hvordan faglighed udvikles og kan forstås.

Thomas Bille, Andreas Nielsen, Brian Overgård Jørgensen og Dennis Astrup Holland har sammen undersøgt, hvordan pædagogisk faglighed bliver til i et udviklingsprojekt i pædagoguddannelsen, der fokuserede på at inddrage de studerendes livshistorier og betydningsfulde øjeblikke i opvæksten i pædagoguddannelsens formaliserede uddannelsesmiljø. I artiklen: "Dannelsen af det pædagogiske blik i et livshistorisk perspektiv" gengiver forfatterne, hvordan de studerendes livshistoriske forudsætninger og ofte ganske barske erfaringer med ikke at være blevet set, kan få positiv betydning for de studerendes fortolkninger af pædagogfaglighed. Forfatterne argumenterer for, at de studerendes motivation for at læse til pædagog må ses som et eksistentielt livsprojekt, og at den fagpersonlige udvikling må understøttes i en pædagoguddannelse, der sigter på at udvikle et reflekteret blik for det pædagogiske hos de studerende.

Den næste artikel, tidsskriftets femte, hedder "Håndverk og fagspråk i pædagogisk arbeid". I artiklen søger norske Mari Pettersvold og Solveig Østrem at bidrage til diskussionerne om professionalisering og akademisering, men også tidens politiske styringsoptimisme, ved søge ind i den pædagogiske faglighed og diskutere og undersøge, hvordan pædagogisk faglighed kan forstås. Med det udgangspunkt, at en dygtig pædagog er i stand til gøre det rigtige på det rette tidspunkt, men at hun også har et sprog for sin praksis, som gør det muligt at dele den og reflektere over den, undersøger Pettersvold og Østrem særligt relationen mellem handling og sprog. Gennem en analogi til glaspusteren og pædagogers egne fortællinger om børn, der modsætter sig det, pædagogen har planlagt, argumenterer forfatterne for, at vi får øje på det praktiske og håndværksmæssige element af fagligheden, og at vi tillægger disse aspekter betydning – også i udviklingen af det pædagogiske fagsprog.

Man kan få øje på det pædagogiske ved at besøge forskellige praksisser. Man kan få øje på den ved at rejse tilbage i sin personlige historie, eller man søge ind i faget selv, ind i håndværket og sproget. Men studerende i pædagoguddannelsen kan også få øje på det pædagogiske og på deres egen pædagogiske faglighed ved at rejse ud. I artiklen "Den pædagogiske tidsrejse" har Mikkel Snorre Wilms Boysen undersøgt, hvad studerende kan lære sig om at være pædagog, når de er i praktik i fjerne lande med en pædagogisk praksis, som må siges at adskille sig væsentligt fra den danske. Boysen undersøger med udgangspunkt i Lave og Wenger's arbejder, hvordan tre studerende orienterer sig i relation til udlandspraktikkens fremmedartede praksisfællesskaber, skaber mening og får blik for centrale pædagogiske temaer og problematikker, bl.a. ved at betragte udlandspraktikken som en tidsrejse.

I temanummerets sidste og afsluttende artikel skal vi også på rejse for at få øje på det pædagogiske, denne gang i Jan Frederiksens artikel ”Det pædagogiske på Facebook – kritik, anvendelse og affekt”, som tematiserer de offentlige diskussioner, der føres om pædagogik og pædagoger i grupper på Facebook. Med en teoretisk forståelse af facebookgruppen som social praksis har Frederiksen undersøgt de implicite og eksplicite forestillinger, forventninger og vidensforståelser, der er på spil, når pædagogik og det pædagogiske diskuteres på Facebook. Artiklen peger på, at diskussionerne er præget af en betydelig normativitet som kommer til udtryk i en instrumentalitet, mens egentlige grundlagsdiskussioner om pædagogiske formål og kvaliteter stort set er fraværende. Forfatteren peger på, at diskussionerne på Facebook kan betragtes som en vis social lukning, der bidrager til at reproducere pædagogprofessionen som professionel, men også medvirker til at skabe grænser for, hvordan pædagogprofessionen kan ses og anerkendes i offentligheden.

Vi ønsker god læselyst

Redaktionen